

Lezing over het zesde zintuig.

Ward Ruyslinck, 1986

In 1969 heb ik voor het Vermeylenfonds in Brussel een lezing gehouden over een niet alledaags onderwerp, namelijk over het visionaire vermogen van schrijvers, dat wil zeggen van sommige schrijvers, want ik geloof dat die aanleg niet mag veralgemeend worden. Ik heb onlangs in mijn privé-archief nog een affiche van die lezing teruggevonden – toen heette dat nog een affiche, nu heet dat onder invloed van de toenemende anglomanie een poster – en het blijkt dat mijn causerie toen werd aangekondigd onder de veelbelovende titel: ‘Hebben schrijvers een 6de zintuig?’

Dames en heren, in *Het ganzenbord* (een van de keuzeboeken van de leesclub) worden een tweetal voorbeelden aangehaald van zogenaamde paranormale visioenen, van helderziendheid. U herinnert zich waarschijnlijk die voorbeelden: het eerste betreft de twee innig aan elkaar verknochte weduwen in de baai van Auckland (in Nieuw-Zeeland), het tweede betreft de afschuwelijke, creoolse vroedvrouw in Mexico City die haar honden de lijkjes van zuigelingen voerde. Bij het verschijnen van de roman in 1974 (15 jaar geleden) gaven die verhalen in de pers aanleiding tot allerlei kritische (en minder kritische) commentaren en tot vragen als: zijn schrijvers paranormaal begaafd? hebben schrijvers een 6de zintuig? Op de cover van het weekblad *Zie-Magazine* verscheen toen zelfs een foto van me onder de grovelijk aangedikte kop ‘Ik ben paranormaal’ – wat ik nooit beweerd heb – en het weekblad *Panorama* kwam eveneens met een coverstory aanzetten, waarin ik als ‘de ziener van Pulle’ werd voorgesteld. Ik was daar niet blij om, omdat die artikelen duidelijk waren geïnspireerd door goedkope sensatiezucht en niet door de verwachting een betrouwbaar antwoord op de gestelde vragen te krijgen.

Een betrouwbaar antwoord op de vraag of schrijvers zieners zijn kan ik ook nu niet geven, maar het blijft een boeiend probleem dat een nader onderzoek verdient. Persoonlijk geloof ik dat niet alleen schrijvers, maar ook een heleboel andere mensen over de bijzondere gave beschikken om gebeurtenissen te voorvoelen of te voorzien. Je zou het een erfelijk instinct kunnen noemen, dat naar ons dierlijk verleden verwijst. Veel dieren hebben inderdaad, dat is bekend, een aparte zintuigelijke begaafdheid die ze in staat stelt om tijd, ruimte en afstand te overbruggen ... Algemeen wordt aangenomen dat bij ons, mensen – dat wil zeggen bij de meesten van ons – die aanleg verzwakt is of verloren gegaan als gevolg van een sensorieel degeneratieproces.

Waarschijnlijk, maar ik ben héél voorzichtig in mijn conclusie, staan schrijvers, dichters en kunstenaars door hun sterk ontwikkelde zintuigelijke antennes en hun emotionele beweging dicht bij het dier dan het merendeel van de amuzische enkelingen. Van dat visionaire vermogen – of noem het een profetische visie – zijn onnoemelijk veel voorbeelden aan te wijzen in de literatuurgeschiedenis. Het beroemdste voorbeeld is ongetwijfeld dat van de Nederlandse dichter Hendrik Marsman, die in 1927 in zijn bundel *Paradise regained* een raadselachtig gedicht publiceerde dat begon met de profetische versregels: ‘De zon en de zee springen bliksemend open: waaiers van vuur en zij.’ en dat eindigde met de regel: ‘Wij gaan terug naar het paradijs’. Vermoedelijk voorvoelde en voorspelde Marsman in dit gedicht zijn

eigen tragisch levenseinde, want wat gebeurde er 13 jaar later? Kort na het uitbreken van WO II, in juni 1940, vluchtte de dichter naar Engeland en toen werd het schip waarmee hij de overtocht maakte door de Duitsers getorpedeerd. Een van de grootste vooroorlogse Nederlandse dichters werd door ‘de bliksemend openspringende zee’ verzwolgen.

Het huiveringwekkende lotgeval van Marsman schijnt te bevestigen wat Arthur Rimbaud in 1871 in zijn *Lettre du Voyant* schreef: ‘De dichter wordt ziener door een lange, immense en doordachte ontregeling van al zijn zintuigen. Alle vormen van liefde, van leed, van waanzin, zoekt hij zelf; hij put zich in alle vergiften uit, om er niets dan de kwintessens van over te houden.’

Ik zou daar, dames en heren, nog lang over kunnen uitweiden en daar nog talloze andere voorbeelden aan toe kunnen voegen, maar liefst zou ik enkele voorbeelden willen aanhalen uit mijn eigen ervaring. Voorbeelden van een heel wat bescheidener betekenis dan de geciteerde, maar die toch op zijn minst een merkwaardig licht werpen op het creatieve proces, inzonderheid op de geheimzinnige verbindingen die er bestaan tussen de anima van de schrijver en de verborgen werkelijkheid.

Om te beginnen een anekdote uit de eerste jaren van mijn schrijversloopbaan. In 1959 verscheen mijn eerste verhalenbundel *De Madonna met de buil*. In die bundel was ook het verhaal ‘De overspeligen in het koningsgraf’ opgenomen, het volkomen fictieve, ietwat surrealistische verhaal van een jonge meteoroloog en een jonge, vrouwelijke hulpconservator die een geheime liefdesverhouding hebben en elkaar na sluitingstijd in het etnografisch museum waaraan Elza, de jonge vrouw, verbonden is. Om hun intimiteit zoveel mogelijk te beveiligen zonderen zij zich af in het Egyptisch paviljoen, waar ze elkaar liefhebben te midden van de kunstschaten en gebruiksvoorwerpen die herinneren aan het dodenrijk van de farao’s. Maar er waart een schim door het museum: de huisbewaarder, die al lang hopeloos verliefd is op de aantrekkelijke hulpconservator en die, verteerd door jaloezie, zich aan het eind van het verhaal ophangt in het trapportaal.

Ik kon het niet gekker bedenken, dames en heren, maar de werkelijkheid maakt nog veel krankzinniger sprongen dan een schrijversverbeelding. Ik was toen, in die periode, museumbeambte in Antwerpen en het was me bekend dat geen enkel Antwerps museum, ook het Etnografisch Museum niet, over een Egyptisch paviljoen beschikte. Geen sterveling zou dus in de verleiding kunnen komen om het museum uit ‘De overspeligen in het koningsgraf’ te identificeren met enig bestaand museum. Dat leek me toch wenselijk om het fictieve karakter van mijn verhaal te waarborgen. Wat bleek nu? Een maand of twee na het verschijnen van mijn verhalenbundel werd in het Antwerpse Museum Vleeshuis een Egyptisch paviljoen, samengesteld uit schatten en voorwerpen die al ongeveer een halve eeuw in de reserve sluimerden, plechtig opengesteld. Ik was op de opening aanwezig: conservator Dr. Smekens verwees in zijn openingstoespraak naar mijn verhaal en drukte er zijn verbazing over uit dat ik tot in onthutsende bijzonderheden een historische verzameling had beschreven van het bestaan waarvan zelfs zijn collega’s conservators slechts vaag af wisten. Een inventaris van de Egyptica in het Vleeshuis bestond op dat moment niet eens. ik meen me te herinneren dat Smekens mijn verrassend doordringende blik in zijn koningsgraf toeschreef aan ‘het magische oog van de schrijver’, wat dat dan ook mag zijn. Bovendien bleek dat in

datzelfde museum Vleeshuis enkele jaren tevoren een medewerker zich uit liefdesverdriet had opgehangen ... in het trapportaal. Een feit waarvan ik, dat zweer ik op het hoofd van de farao, volstrekt onwetend was. Als ik een meened pleeg, dan mag zijn vloek me treffen.

Wie denkt dat ik hier een nogal bizarre anekdote zit te verzinnen, die moet er bij gelegenheid maar even *De Nieuwe Gazet* van 21 mei 1959 op naslaan. Daarin heeft wijlen Piet Sterckx, in zijn rubriek 'Dagschuimer', verslag gedaan van deze wonderlijke coïncidentie tussen fictie en realiteit.¹

Als aanloop tot een tweede voorbeeld uit eigen ervaring zou ik u een fragment willen voorlezen uit mijn roman *De boze droom het medeleven*, verschenen in 1982.

De boze droom het medeleven, blz.29-31:

Nu had de Viking tegenwoordig niet zoveel redenen meer om over geld te zeuren, want het ging hem de laatste tijd onverhoopt voor de wind. 'Al regent het varkens, jij krijgt er geen borstel van' had hij jarenlang uit Angèle's droefgeestige mond moeten horen, maar dat kon ze nu niet meer zeggen. Hij had helemaal in zijn eentje, met bescheiden middelen, een origineel handeltje opgezet dat tot zijn eigen verbazing bleek te renderen. Het was zo simpel en tegelijk zo vernuftig uitgedacht, dat hij er zelfs geen kapitaal hoefde in te steken, geen rooie cent. De waren kostten hem driemaal niets en nochtans hield hij er bij verkoop een hoogst bevredigende winst aan over. Het was letterlijk en figuurlijk gevonden geld. Het enige wat hij aan de verwezenlijking van zijn nieuwe plannen moest opofferen was zijn afgejakkerd Renaultje 4 pk. In de plaats hiervan kocht hij, gedeeltelijk met een lening op lange termijn, een pick-up met een open laadbak, een enigszins gehavende tweedehands Land-Rover die het nog uitstekend deed.

Hoe hij op het idee was gekomen om aan snelwegjutterij te gaan doen wist hij zelf eigenlijk niet. Door eenvoudige redenering, zei hij, door je ogen te gebruiken en logische gevolgtrekkingen te maken. Toen hij nog in 'De Klaverberm' werkte was het zijn opmerkzaamheid al niet ontgaan wat er allemaal op en langs de autowegen voor het grijpen lag waar door niemand ooit nog werd naar omgekeken. 'Toen begon er bij mij al iets te flikkeren. Je moet er maar op komen. Aan bruikbare invallen heb ik nooit gebrek gehad,' schwadronneerde hij.

Drie- tot viermaal per week schuimde hij dus in het holst van de nacht, als er weinig of geen verkeer was, met zijn amandelgroene Land-Rover de autowegen af en pikte hij allerlei 'verkeersafval' op dat russen de vangrail en de zachte berm was blijven liggen. Al wat niet te zwaar of te heet was sleepte hij onverdroten mee: schroeven, moeren, bouten, wioldoppen, balken en planken, sleepkabels, kettingen, gevarendriehoeken, lege balen, af en toe ook wel eens een volle, autokrikken, Engelse sleutels, bougiesleutels, jerrycans, gedeukte vaten, kratten en allerhande denkbare en ondenkbare voorwerpen die van vrachtauto's waren afgewaaid of afgevallen of die door vergeetachtige chauffeurs waren achtergelaten. Het was gewoonweg verbazend wat hij op die manier verzamelde. Alleen de krenten van katten, honden en egels liet hij liggen; die hadden

geen handelswaarde. Zijn ‘wegvond’, zoals hij zijn buit met een toespeling op ‘strandvond’ noemde, werd thuis zorgvuldig gesorteerd en in ‘het uitstek’ opgeslagen. Dat had hij al ongeveer volgestouwd en hij dacht er ernstig aan om nu een afdak tegen het achterhuis aan te timmeren.

Op de een of andere manier wist hij al die spullen, opgelapt of opgeverfd of uitgedeukt, voor een prik weer aan de man te brengen. Daar had hij helemaal geen moeite mee. De mensen hadden blijkbaar doorlopend behoefte aan uitgezochte rommel, het soort dingen dat je jarenlang bewaart en weggooit de dag voordat je het nodig hebt. Het werd in ieder geval al gauw in de omtrek bekend wat je bij Van Peene allemaal voor een zacht prijsje op de kop kon tikken. De mondreklame deed wonderen. In de week-ends, als de mensen wat meer tijd hadden om rond te scharrelen, dreigde de aanloop zelfs een toeloop te worden. Er had zich ook al een vaste afnemer voor het geraapte droge hout aangeboden, en dat was geen slechte zaak. De planken, latten, kratten en wiggen leverden Tony maandelijks gemiddeld negen wissen brandhout op. De vent die het opkocht heette, val niet om, Van Houtte; zoveel geluk had de Viking nu ook weer niet, dat hij zijn familienaam als uithangbord kon gebruiken. Het was trouwens Van Houtte die hem terloops erop attent maakte, dat hij waarschijnlijk - zéker wist hij het niet - voor zijn lucratieve wegvonderij een vergunning moest hebben. Tony stoorde zich daar niet aan. Hij omschreef zijn nachtelijke bedrijvigheid eufemistisch, en met een afschuwelijk accent, als ‘road cleaning’ en liet het voorkomen alsof hij de gemotoriseerde gemeenschap een dienst bewees door al die gevaarlijke en hinderlijke dingen waarmee de wegen bezaaid waren tijdig op te ruimen.

Wel dames en heren, ik heb een knipsel meegebracht uit de krant van 9 november 1989 – alweer uit *De Nieuwe Gazet*, ik kon dus moeilijk verbergen dat ik liberale sympathieën heb – en wat lees ik hier in een vrij uitvoerige reportage op p. 17?

Vervolgens las Ruyslinck voor uit het krantenknipsel

van De Nieuwe Gazet, 9 november 1989, p.17.

[Het krantenknipseltje bevindt zich in het Letterenhuis, Antwerpen.

Bij mijn onderzoek voor de biografie kwam ik het krantenknipseltje over de ‘wegjutter’ uit Boechout tegen. Helaas heb ik er geen kopie van gemaakt.]

Dit bewijst natuurlijk niet onomstotelijk dat schrijvers zieners zijn. Het is ook mogelijk dat meneer Fred Foelen uit Boechout mijn roman heeft gelezen en daardoor op het idee is gebracht om aan snelwegjutterij te gaan doen. Maar zelfs dan mag ik met enige zelfvoldoening constateren, dat schrijvers in staat zijn het maatschappelijk gedrag van medemensen te beïnvloeden.

In het laatste voorbeeld kan, zoals u zult horen, geen sprake zijn van beïnvloeding of van een projectie in de werkelijkheid. Ik lees u vooraf een verhaal voor dat 16 jaar geleden is verschenen in de verzamelbundel *De verliefde akela*. De titel van het verhaal is ‘Saneren’ en het is ontegensprekelijk het hersenspinsel van een schrijver die om bizarre invallen niet verlegen zit.

Illustratie uit Het Weekendblad, 7.1.1983.

SANEREN:

‘Ik zou honderdnegentien kopnagels willen,’ zei de man met de honingkleurige, gespikkelde trui.

‘Mogen het er honderddertig zijn?’ vroeg de man van de ijzerwinkel. ‘Dat maakt juist tweehonderd gram. En dat rekt ook makkelijker.’

De man met de trui aarzelde, en zei toen:

‘Honderdnegentien, als het kan. Ik heb het nagerekend. Ik heb er niet meer nodig.’

‘En als u er een krom slaat? Of als er een afbreekt?’

‘Dat is me nog nooit overkomen. Je moet met een hamer weten om te gaan.’

‘Vooruit dan maar,’ zei de man van de ijzerwinkel tegen zijn zin. ‘Dan moet ik gaan tellen.’ Er zat een horizontale, witte verf- of krijtstreep op zijn kaki broek; ze liep over zijn beide dijen heen, keurig recht. Hij had blijkbaar ergens tegenaan gestaan.

De man van de ijzerwinkel greep in een van de nagelbakjes en telde binnensmonds de nagels af, die hij in de koperen weegschaal liet vallen. De man met de trui telde mee met zijn blik. Zijn trui had een donkere, vette rand bovenaan.

‘Goeiemorgen,’ zei de vrouw van de man van de ijzerwinkel, die uit een deur achter de toonbank kwam. Ze zag er poezelig uit en blakend van gezondheid.

‘Middag,’ zei de man met de trui, want de voormiddag was inderdaad al ver gevorderd. De vrouw keek naar buiten: ‘Is dat úw auto?’

De man met de trui volgde haar blik en zei: ‘Ja.’

‘Bent u er tevreden over?’

‘Dat gaat wel,’ zei de man. ‘Het is een zuinige wagen, met een goede wegligging.’

‘Wat doe jij nu?’ vroeg de vrouw verwonderd aan de man van de ijzerwinkel. ‘Sinds wanneer tel jij de nagels?’

‘...achtenzestig, negenezestig,’ telde de man van de winkel hardop. Hij draaide zich om en nam een nieuwe greep uit de nagelbak: ‘Meneer wil ze geteld hebben. Hij heeft er precies honderdnegentien nodig.’ Geduldig, met samengetrokken wenkbrauwen, telde hij binnensmonds voort.

‘En als er een afbreekt of krom geslagen wordt?’ vroeg de vrouw. Ze bukte zich, haalde een krant van onder de toonbank tevoorschijn en scheurde er een lap af met haar mollige handen.

‘Dat zou me verwonderen. Dat is me nog nooit overkomen. Je moet met een hamer weten om te gaan,’ zei de man met de trui. Hij keek rustig naar het aangroeiende hoopje nagels in de weegschaal. ‘Zal ik u helpen met tellen?’ vroeg hij aan de man van de winkel.

De man van de ijzerwinkel schudde het hoofd:

‘...achtennegentig, negenennegentig, honderd. Dat hoeft niet, het is zo gedaan. Honderd één, twee, drie...’

‘U gaat dus spijkeren,’ constateerde de vrouw. ‘Ja,’ zei de man met de trui met een schuw lachje.

‘Dat zijn dan maar kosten op het sterfhuis, als u ‘t mij vraagt. Of moet u niet weg? U moet toch óók weg, dacht ik.’

‘Weg? Hoc zo?’ De man met de trui zag haar verstrooid aan, afgeleid van het tellen.

‘Ja. De wijk wordt toch gesaneerd, nietwaar? Wij moeten hier allemaal weg. Over een week gaan wij er uit. De hele wijk wordt met de grond gelijk gemaakt. De linkerkant van de Beekstraat is al volledig afgebroken, en nu zijn ze met de Tulpenlaan begonnen. U woont toch in die oude villa van Van Heurck aan het eind van de Tulpenlaan?’

‘Ja,’ zei de man met de trui. ‘Maar ik moet niet weg. Ik mag blijven staan. Ik val er nog net buiten.’

‘...én negentien,’ zei de man van de ijzerwinkel opgelucht en gooide de nagels, die hij te veel had, terug in de nagelbak. Daarop keerde hij de schaal met de honderdnegentien kopnagels om boven de lap krantenpapier, die zijn vrouw had afgescheurd. Eén van de nagels rolde een eindje weg over de toonbank, maar de vrouw ving hem op en legde hem terug bij de hoop.

‘Zo, mag u blijven staan? Dan mag u van geluk spreken. Niemand gaat graag uit zijn eigen huis. Wij wonen hier al tweeëntwintig jaar...’

‘Drieëntwintig,’ zei de vrouw.

‘...drieëntwintig, ja, en dan doet het je wel wat als je eruit moet. Ik heb hier...’

‘Naar je mening wordt niet gevraagd,’ viel de vrouw haar man in de rede. ‘Je móét er uit, zeggen ze, vóór de vijftiende maart. Sanering. Ruimtelijke ordening. Kan het ons wat schelen? Het is óns huis. Maar daar trekken ze zich niets van aan. Als je er vóór de vastgestelde tijd niet uit bent, halen ze het huis boven je hoofd neer.’ Ze knikte en glimlachte tegen iemand die op straat voorbijging en naar binnen keek.

‘Ja, een mens heeft vandaag de dag geen rechten meer,’ zei de man met de trui afwezig. Hij legde een bankje op de toonbank en de man van de winkel krabde zich in de nek en vroeg: ‘Hebt u niets kleiner?’

‘Nee,’ zei de man met de trui, nadat hij nog eens in zijn portefeuille had gekeken.

‘Het is een schandaal, maar je kunt er niets tegen doen,’ zei de vrouw. Ze ging door met het inpakken van de nagels, terwijl haar man in de geldla rommelde en wat biljetten en munten bijeenscharrelde.

‘Nou, het zal wel gaan, hoor,’ zei de man van de ijzerwinkel en schoof het wisselgeld over de toonbank naar de man met de trui toe. ‘Alstublieft.’

‘Karel,’ zei de vrouw opeens tegen haar man en stiet hem aan, ‘daar denk ik aan iets. Jij moet die papieren nog invullen.’

‘Waarvan?’ vroeg de man van de winkel. ‘Voor de schadevergoeding.’

‘Godja, dat heeft de tijd nog wel. Je moet met dat soort dingen niet te haastig zijn,’ meende Karel en veegde met zijn vlakke hand over de toonbank.

‘Dat vind ik ook. Daar hebt u gelijk in,’ beaamde de man met de trui en schuifelde naar de winkeldeur. Hij legde zijn hand op de stang: ‘Zo, dan ga ik ze er maar eens inslaan.’

‘Ja, tot ziens,’ zei de man van de winkel.

‘Tot ziens en bedankt,’ zei de vrouw en zuchtte.

De man met de honingkleurige, gespikkelde trui stapte in zijn auto en reed weg. Het pakje met de nagels legde hij naast zich op de voorbank. Hij floot zachtjes voor zich uit, ‘yesterday’, en reed traag de straat uit. Onderweg keek hij naar de huizen, de popperige winkeltjes, het duivenlokaal, het kantoorje van het ziekenfonds. Het was alles gedoemd om te verdwijnen. Over een jaar zou hier een uitgebreid, modern winkelcentrum verrijzen, met een parkeergelegenheid voor vierhonderd auto’s. Het zou een heel ander gezicht zijn. Je kon je moeilijk nu al precies voorstellen wat het zou worden, maar het stemde hem in ieder geval niet weemoedig. Hij was niet een van die mensen die gaarne achterom keken, die in het verleden leefden. Hij was voor de vooruitgang, voor gedurfde ideeën.

Toen hij de hoek van de Tulpenlaan omdraaide, moest hij uitwijken voor een vrachtwagen met puin die uit de tegenovergestelde richting kwam. Het huis van Wellens was al gesloopt, en dat van de schooljuffrouw met de plompe berepoten eveneens. Hij reed er traag voorbij en zag in een doorkijkje achter de gesloopte panden een bulldozer de tuin van de schooljuffrouw wegduwen. Haar perzikbomen zonken sidderend en krakend in de opgewoelde aarde weg.

De man met de trui floot niet meer. Hij vond het uiteindelijk toch wel zielig dat hier, waar nu hopen steengruis en versplinterde balken lagen, vorige maand nog mensen hadden gewoond. Mensen zoals hij, die iets van het leven verwachtten, die hard werkten en iets wilden opbouwen. Mensen die hij vaag of tamelijk goed gekend had, met wie hij soms had staan praten en die nu verhuisd waren, hij wist niet eens waarheen. Hij dacht aan de filatelist., die eens tegen hem gezegd had: ‘Een rustige ouwe dag zonder ziekte of verdriet, in m’n eigen huis. Als dat voor mij mocht zijn weggelegd, dan zeg ik merci tegen het leven.’ Hij reed de laan uit, in gedachten verzonken. Hij zette de motor in vrijloop, stak zijn richtingwijzer uit naar rechts en nam zoals gewoonlijk een brede bocht om de oprit voor zijn garage op te zwenken. Uit alle macht trapte bij op de rem. De wagen stond stil en de motor sloeg af.

Verbijsterd staaarde de man met de gespikkelde trui naar de hoge berg puin, naar de gescheurde en overhellende achtergevel die alleen nog overeind stond. Het moest pas zijn gebeurd. Een grote, grijze stofwolk dreef over de achtertuin af en een man met een witte helm op en rubber laarzen aan liep over het gazon.

De man met de trui bleef in zijn auto zitten en zei alleen: ‘verdomme.’

Vervolgens las Ruyslinck voor uit een krantenknipsel

[Wellicht bevindt dit knipsel ‘over een sanering, waarbij een huis onterecht was gesloopt’ ook in het Letterenhuis. Ik kan me dit echter niet meer herinneren.]

Geachte toehoorders, na al deze wonderlijke voorbeelden moet ik u eerlijkheidshalve het antwoord op de vraag of schrijvers zieners zijn, nog steeds schuldig blijven. Ik weet het niet. Het is wellicht voer voor parapsychologen. Misschien zijn schrijvers alleen maar een beetje gek als gevolg van wat Rimbaud noemt ‘een lange, immense en doordachte ontregeling van de zintuigen’. Ik weet *wel* dat je als schrijver bang zou gaan worden voor je eigen verbeelding. Ik acht het niet uitgesloten dat zich tijdens de scheppende roes in de hersenen een chemisch proces voordoet, vergelijkbaar met wat zich voordoet bij gebruikers van hallucinogenen, maar het blijft hoe dan ook *voorlopig* een boeiend mysterie.

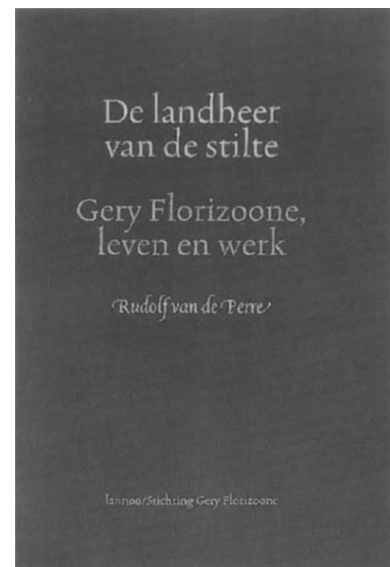

Opmerking FdV:

In de jaren 90 verzamelde Ruyslinck merkwaardige manieren van overlijden. Daarbij was hij ook sterk geïnteresseerd in de dood van de priester-dichter Gery Florizoone die de dood vond toen hij tijdens een pleziertocht in een sportvliegtuigje boven de Ardennen werd aangevlogen door een Mirage van het Belgisch leger. Bij het ongeluk kwamen de piloot van het sportvliegtuigje, Gery Florizoone en een tweede passagier om het leven. De piloot van de Mirage, die te laag had gevlogen en daarbij niet goed had uitgekeken, kon zich redden met zijn schietstoel.

Kennelijk heeft Ward de monografie van Rudolf van de Perre, *De landheer van de stilte. Gery Florizoone, leven en werk* (Tielt, Lannoo/Stichting Gery Florizoone, 1993, -158p) gekocht en die aandachtig gelezen, waarbij de opmerking van Van de Perre over de profetische allusie op zijn ‘vuurdood’ hem sterkte in zijn mening dat sommige mensen en dichters in het bijzonder over de gave beschikken om gebeurtenissen te voorvoelen of te voorzien. Helaas was dit boek nog niet verschenen toen hij zijn lezing over het zesde zintuig voorbereidde.

Ruyslinck noteerde bij de dood van Florizoone: ‘Zie R. Van de Perre, *De landheer van de stilte*, p. 34’ met daarachter een pijltje naar de opmerking → ‘volgens VdP bevat de poëzie van Florizoone verschillende ‘profetische allusies op de vuurdood’ conform Marsman, zie voetnoot p. 36.’

ⁱ Piet Sterckx, ‘Tentoonstelling Richard de Bas in het Museum Plantin-Moretus’. In: *De Nieuwe Gazet*, 21 mei 1959. (Krantenknipsel in het Letterenhuis, met Sterckx’ verslag van de tentoonstelling en zijn relaas van zijn ontmoeting met de assistent R. De Belser en de consternatie rond ‘De overspeligen in het koningsgraf’)